

AALST SINT-JOB

EINDRAPPORT PROEFSLEUVENONDERZOEK

INTERGEMEENTELIJKE SAMENWERKING VOOR STREEKONTWIKKELING IN ZUID-
OOST-VLAANDEREN

GENTSESTEENWEG 1 B
9520 SINT-LIEVENS- HOUTEM
TEL 053 64 65 20

INFO@SO-LVA.BE
WWW.SO-LVA.BE

AALST – SINT-JOB

EINDRAPPORT PROEFSLEUVENONDERZOEK – 2015/531
WOUTER DE MAEYER, ARNE VERBRUGGE & BART CHERRETTÉ

DOSSIERSAMENSTELLING

Wouter De Maeyer, Arne Verbrugge & Bart Cherretté

PROJECT

Aalst Sint-Job – Bouw woonzorgcentrum - eindrapport
(proefsleuvenonderzoek)
Projectcode:2015/531
Projectnaam: 14-AAL-SJS
SOLVA Archeologierapport nr. 206

OPDRACHTGEVER

OCMW Aalst
Gasthuisstraat 40
9300 Aalst
Tel: 053/77 24 24

OPDRACHTHOUDER

SOLVA

Projectteam: Wouter De Maeyer (vergunninghouder), Bart Cherretté (coördinatie), Wim Vanrolleghem (technisch assistent), Harry Bonnarens (technisch assistent)
Gentsesteenweg 1B
9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM
Tel: 053/64 65 20
info@so-lva.be

BEWAARPLAATS ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

Erkend onroerend erfgoeddepot **SOLVA** archeologisch depot
p/a Industrielaan 25b
9320 EREMBODEGEM
Tel: 053/64 65 36
archeologie@so-lva.be

WETTELIJK DEPOTNUMMER

D/2021/12.857/5

Kaft: Couperen tijdens het proefsleuvenonderzoek op de site Aalst Sint-Job.

Copyright: Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SOLVA. Alle foto's, tenzij anders vermeld: © SOLVA

INHOUDSTAFEL

Inhoud

1	DANKWOORD	4
2	INLEIDING	5
3	BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS	6
3.1	VINDPLAATSGEGEVENS	6
3.2	TOPOGRAFISCHE, LANDSCHAPPELIJKE, BODEMKUNDIGE SITUERING	7
3.3	GEKENDE VERSTORINGEN	9
4	HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE SITUERING	10
4.1	HISTORISCHE SITUERING	10
4.1.1	INLEIDING	10
4.1.2	CARTOGRAFISCHE OMKADERING	10
4.2	ARCHEOLOGISCHE SITUERING	11
5	ONDERZOEKSOPDRACHT	12
5.1	VRAAGSTELLING	12
5.2	RANDVOORWAARDEN	13
6	WERKWIJZE EN OPGRAVINGSSTRATEGIE	14
6.1	METHODOLOGIE TERREINWERK	14
6.2	METHODOLOGIE VERWERKING	15
6.3	MOTIVATIE VAN DE SELECTIE VAN MATERIAAL EN STAALNAME	16
7	BESCHRIJVING VAN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK	17
7.1	INLEIDING	17
7.2	METAALTIJDEN	18
7.3	LATE MIDDELEEUWEN	23
8	SYNTHESE	25
9	AANBEVELINGEN EN GEPLANDE VERVOLGONDERZOEKEN	27
10	BIBLIOGRAFIE	28
11	BIJLAGEN	29
11.1	HANDLEIDING BIJ HET RAADPLEGEN VAN DE BIJLAGEN	29
11.2	LIJSTEN	30
11.3	GRONDPLAN	30

1 DANKWOORD

We willen graag alle partners bij dit project bedanken voor de vlotte samenwerking, met name het OCMW van Aalst en het Agentschap Onroerend Erfgoed. Speciale dank gaat uit naar Prof. Dr. Guy De Mulder (UGENT) voor de determinatie van het aardewerk van de contexten uit de metaaltijden.

INLEIDING

De aanleiding van het project is de geplande realisatie van een woonzorgcentrum met bijhorende parkeergelegenheid en wadi's. Het projectgebied is ca. 2,1 ha groot en is gelegen op de noordwestelijke helling van een leemrug naar de Hoezebeek toe. De zone wordt vooral gekenmerkt door de bodemserie Aba1. In een strook langs de Hoezebeek ook Acp. Op het projectgebied staat een nog te slopen woning aan de westzijde en een te slopen vleugel van het voormalige woonzorgcentrum (tijdelijke woonunits) aan de oostzijde dewelke in een zekere mate verstoring zullen teweeggebracht hebben.

Onroerend Erfgoed adviseerde voor dit terrein een archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven. Verspreid over de verschillende percelen en met een onderlinge afstand van maximaal 15 meter, laten proefsleuven aangevuld met kijkvensters, toe een eerste inschatting te maken van de archeologische waarde van de te ontwikkelen terreinen.

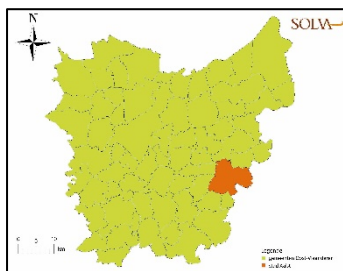
Dit rapport vormt de neerslag van het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in januari 2016. Hoofdstuk 3 en 4 is een bespreking van respectievelijk de geografisch/bodemkundige en de archeologisch/historische context van de onderzochte terreinen. Hierbij komen ook de reeds gekende archeologische relictten in de onmiddellijke omgeving aan bod (hoofdstuk 4). Hoofdstuk 5 bespreekt de onderzoeksopdracht en in hoofdstuk 6 volgt een beschrijving van de gehanteerde methodologie. Hoofdstuk 7 is de neerslag van de resultaten van het onderzoek. Hoofdstuk 8 en 9 omvatten respectievelijk een synthese en een bespreking van de aanbevelingen omtrent het vervolgonderzoek. Na de samenvatting in hoofdstuk 10 zijn de bibliografie en de bijlagen te vinden.

2 BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS

2.1 VINDPLAATSGEGEVENS

Administratieve gegevens	
Opdrachtgever:	OCMW Aalst Gasthuisstraat 40 9300 Aalst Tel: 053/77 24 24
Uitvoerder:	SOLVA Gentsesteenweg 1B 9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM Tel: 053/64 65 20 info@so-lva.be
Vergunninghouder:	Wouter De Maeyer
Beheer en plaats opgravingsarchief:	SOLVA, Dienst Archeologie Industrielaan 25b 9320 Erembodegem
Beheer en plaats vondsten en stalen:	SOLVA, Dienst Archeologie Industrielaan 25b 9320 Erembodegem
Projectcode:	14-AAL-SJS (2015/531)
Vindplaatsnaam:	Aalst Sint-Jobstraat
Locatie:	Aalst Sint-Jobstraat
Lambertcoördinaat 1:	X:125854,208; Y:180408,106
Lambertcoördinaat 2:	X:125813,563; Y:180258,286
Lambertcoördinaat 3:	X:125921,328; Y:180234,062
Lambertcoördinaat 4:	X:125928,040; Y:180350,340
Kadaster:	Afdeling 1, Sectie B, Percelennummers: partim 180a,163c,162b,161s, 161v, 155c, partim 158b
Termijn:	18-22 januari 2016
Onderzoeksopdracht	
Verwijzing naar de bijzondere voorwaarden:	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Aalst, Sint-Jobstraat (Woonzorgcentrum)
Omschrijving archeologische verwachtingen:	Zie 4.2
Wetenschappelijke vraagstelling:	Zie 5.1
Oorzaak voor de ingreep in de bodem:	Bouw nieuw woonzorgcentrum
Eventuele randvoorwaarden:	Zie 5.2
Raadpleging van specialisten	
Omschrijving van de inbreng als hun advies werd ingewonnen bij substantiële staalname:	/
Omschrijving van de inbreng als zij betrokken worden bij de conservatie:	/
Omschrijving van de algemene wetenschappelijke advisering door externe personen:	/

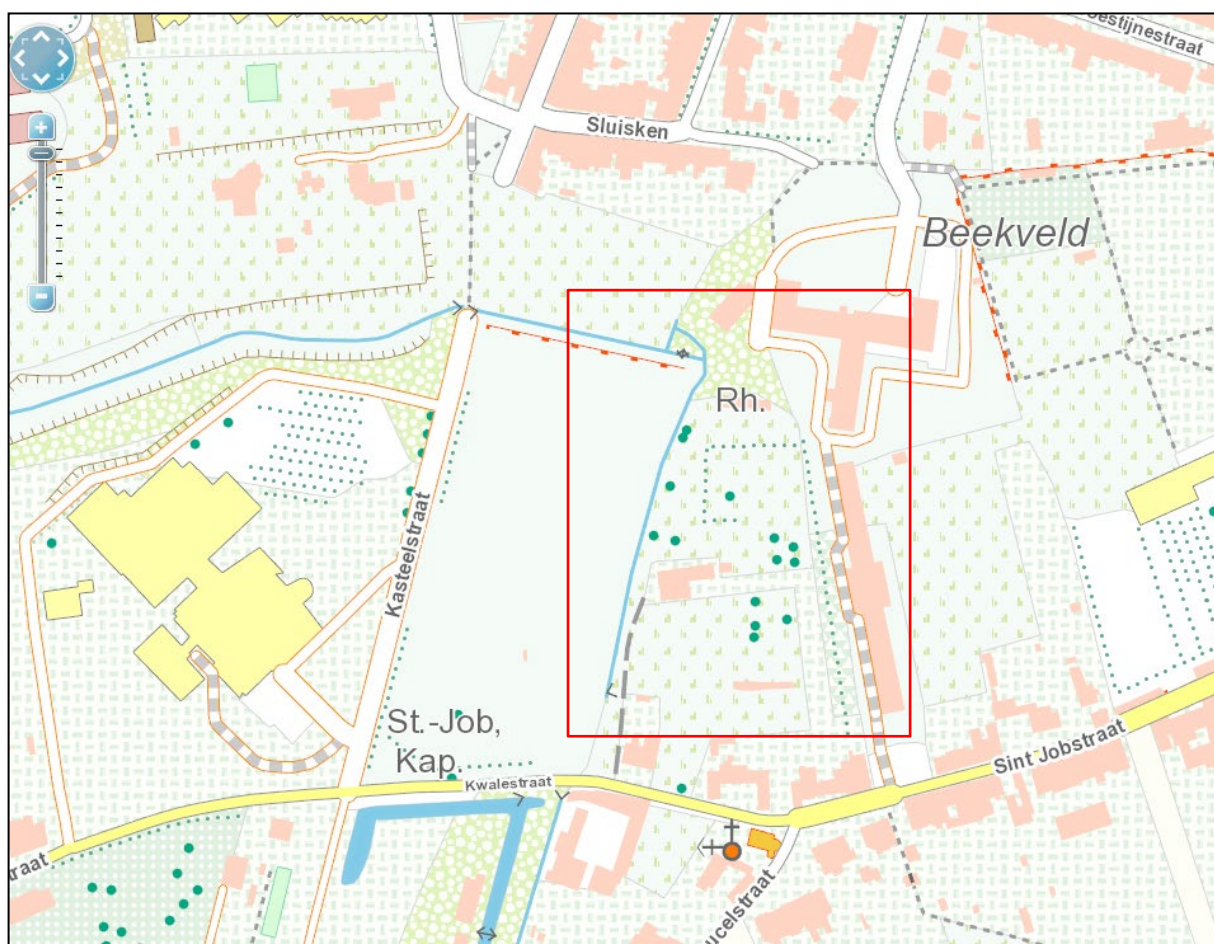
2.2 TOPOGRAFISCHE, LANDSCHAPPELIJKE, BODEMKUNDIGE SITUERING

Figuur 1: Situering van Aalst in Oost-Vlaanderen

Het projectgebied bevindt zich nabij de Dendervallei, die ter hoogte van Aalst (Figuur 1) de overgang maakt van een vrij brede vlakte (ten noorden van Aalst) naar een smalle doorgang doorheen het Schelde-Dender interfluvium en Dender-Zenne interfluvium (ten zuiden van Aalst). De westelijke zuidkant van de Dendervallei wordt bezet door een laagterras en lage uitlopers van het Schelde-Dender interfluvium, doorsneden door een west-oost georiënteerd hydrografisch net.¹

Het projectgebied situeert zich op de overgang van het Midden-Vlaams glooiend zandleemdistrict naar het Zuid-Vlaamse lemig heuveldistrict² en is gelegen op de noordoostelijke rand van een uitloper van een leemmassief dat afhelt naar het centrum van Aalst. Op microschaal is een reliëfverschil waarneembaar waarbij het licht glooiende terrein van het oosten naar het westen toe afhelt. Het terrein wordt in het westen begrensd door de huidige Hoezebeek. Deze beek vloeit net buiten het projectgebied samen met de Siesegembeek (Figuur 2).

Figuur 2: Uittreksel uit de topografische kaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: ngi.be)

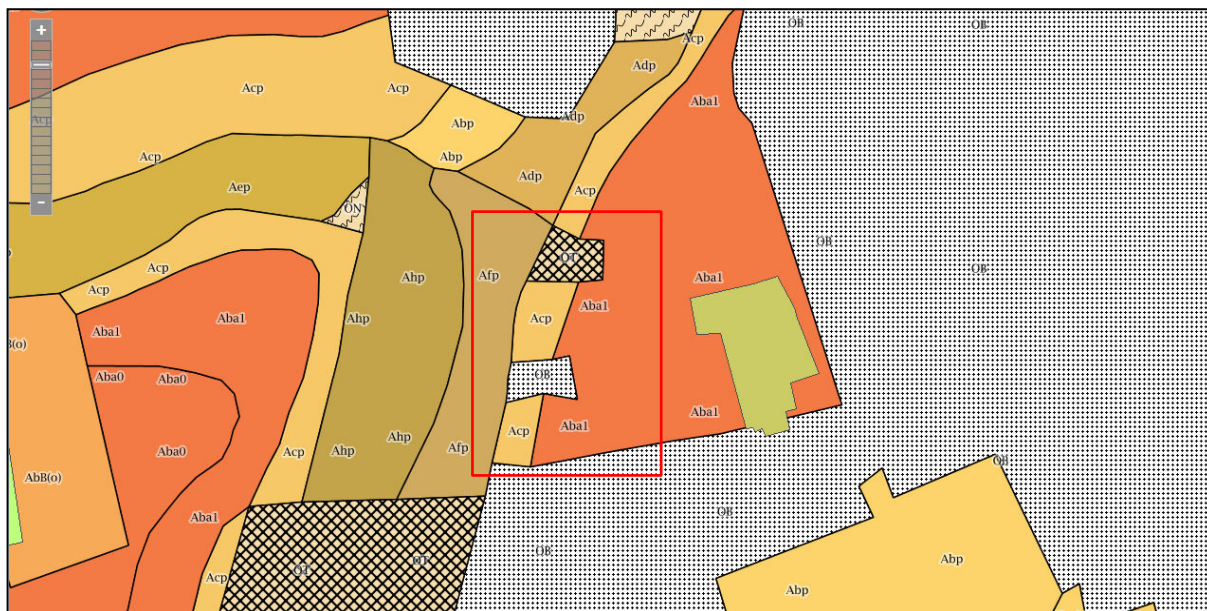
Het volledige gebied staat bodemkundig gekarteerd als droge leemgrond met textuur B horizont. Enkel langsheen de beek gaat het om een matig droge leembodem zonder profiel (Figuur 3). Ook uit het archeologisch onderzoek blijkt dat op een groot deel van het terrein een textuur B horizont aanwezig is (Afbeelding 1). Dit wijst op een eerder geringe erosie van het terrein in recente periode. De aanwezigheid

¹ Sevenant et al., 2002, p. 40.

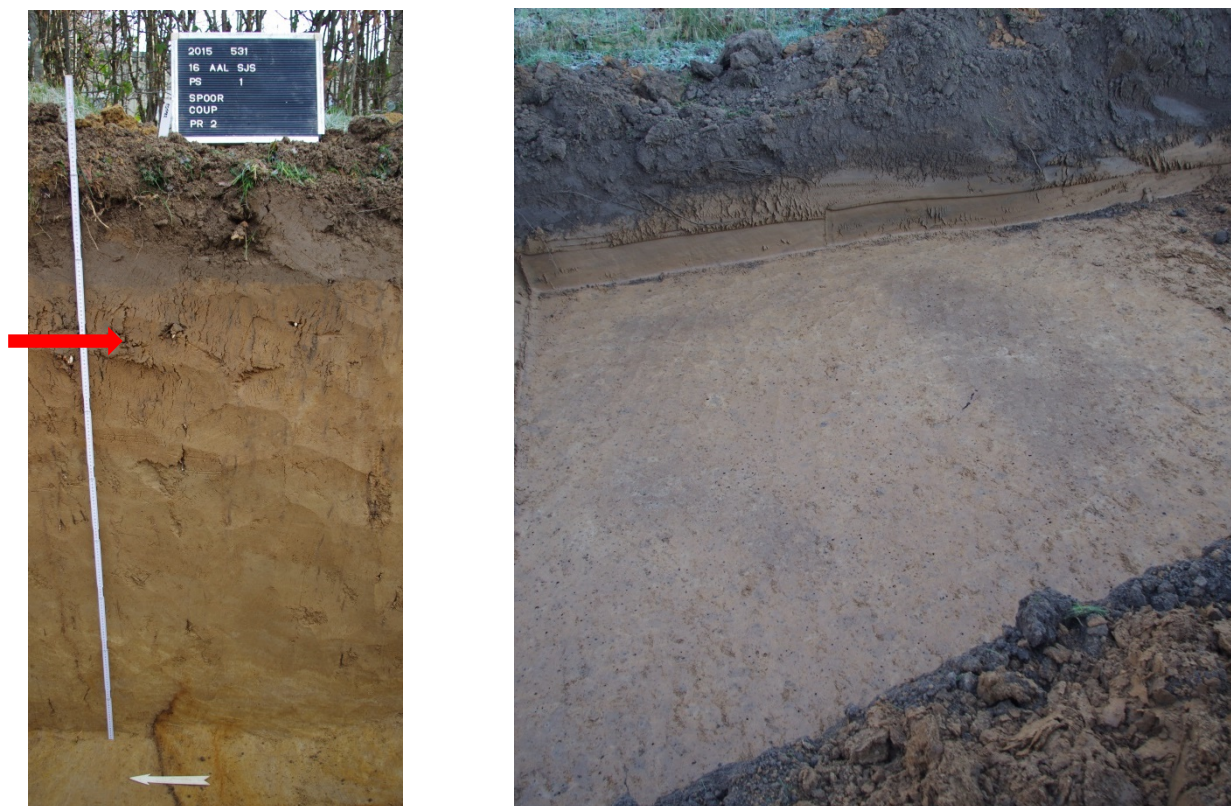
² Sevenant et. al. 2002, p. 146.

van boomvallen (Afbeelding 2) en enkele oudere, goed bewaarde sporen lijkt dit te ondersteunen. Enkel in proefsleuf 11 is er een pakket colluvium van 1 meter dik aangetroffen (Afbeelding 3 & Afbeelding 4), wat dan weer wijst op afspoeling van hoger gelegen gronden.

In de lagere delen van het onderzoeksgebied zijn geen alluviale gronden waargenomen.

Figuur 3: Uittreksel uit de bodemkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: dov.vlaanderen.be)

Afbeelding 1: Bodemprofiel met aanduiding van de B-horizont.

Afbeelding 2: Boomval in proefsleuf 5.

Afbeelding 3: Profiel in proefsleuf 11 met aanduiding van colluvium.

Afbeelding 4: Begrenzing colluvium in grondvlak in proefsleuf 11.

2.3 GEKENDE VERSTORINGEN

Op de bodemkaart is een deel van het gebied gekarteerd als vergraven gronden. Wellicht gaat het hier om leemontginning. Langsheen de Hoezebeek is bovendien een leiding van Aquafin ingegraven die de bodem verstoord heeft in een tien meter brede zone langsheen de Hoezebeek.

3 HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE SITUERING

3.1 HISTORISCHE SITUERING

3.1.1 INLEIDING

De goed gedraineerde vruchtbare leemgronden, doorsneden door beekvalleien, vormden in het verleden een zeer gunstige topografische en bodemkundige situatie voor menselijke occupatie. Verschillende bronnen (archeologie en cartografie) geven alvast een beeld van het archeologisch potentieel op deze koutergronden.

3.1.2 CARTOGRAFISCHE OMKADERING

De historische kaarten laten allemaal een vrijwel gelijkaardige situatie zien. Op de Ferrariskaart (1771-1778) (Figuur 4) en de Atlas der Buurtwegen (1841) (Figuur 5) is bewoning te zien langsheen de Sint-Jobstraat. De achterliggende percelen zijn landbouw- of weidegronden. Ook de beek die vandaag de naam Hoezebeek draagt is zichtbaar op deze kaart. Deze beek is echter de historische Nieuwbeek, een gegraven aftakking van de Hoezebeek om water naar de stadsomwalling van Aalst te voeren. Het oorspronkelijke verloop van de echte Hoezebeek situeert zich iets meer naar het westen, parallel met de Nieuwbeek. Op de Atlas der Buurtwegen is parallel met de Nieuwbeek ook een veldweg zichtbaar, die de vermelding *Chemin N° 24* draagt.

Figuur 4: Ferrariskaart met aanduiding van de onderzoekszone. (Bron: geopunt.be)

Figuur 5: Atlas der buurtwegen met aanduiding van de onderzoekszone. (Bron: geopunt.be)

3.2 ARCHEOLOGISCHE SITUERING

De regio tussen Schelde en Dender heeft de voorbije jaren bij diverse onderzoeken blijk gegeven van een hoge densiteit aan archeologische sites. Veldprospectie gaf eerder al aan dat de vruchtbare leembodems een hoog archeologisch potentieel hadden. Met het systematische archeologieonderzoek in kader van bouw- en verkavelingsdossiers is de voorbije jaren de archeologische kennis van het gebied sterk toegenomen. Het dient opgemerkt dat de meeste van deze sites voorheen volstrekt ongekend waren, en enkel door terreinwerk aan het licht kwamen.

Het leemplateau ten westen van de Dender blijkt in de Gallo-Romeinse periode reeds sterk te zijn ontgonnen. Op basis van archeologisch onderzoek blijkt echter steeds overtuigender dat ook in voorgaande periodes het landschap reeds in belangrijke mate ontgonnen werd.

In de loop van de vroege middeleeuwen wordt geleidelijk aan de basis gelegd voor het hedendaagse cultuurlandschap. De bijzonder hoge concentratie aan historische bewoningskernen in de regio tussen Schelde en Dender duidt ook op een intensieve gebruiksnaam van het landschap in deze periode.

In relatie tot het projectgebied beperken we ons tot de vermelding van het archeologische complex van het nabijgelegen Erembodegem Zuid IV, waar verspreid over 17 ha diverse, voorheen ongekende, sites aan het licht kwamen uit de bronstijd, ijzertijd, Romeinse periode en diverse fasen van de middeleeuwse periode.³ Deze site kent een gelijkaardige landschappelijke inplanting en geeft een idee hoe het landschap ten westen van de Dender doorheen de tijd geëxploiteerd werd.

Ook de recentere opgraving (najaar 2015) op de terreinen van Westlede, langsheen de Siesegembek en in vogelvlucht slechts 900 meter verwijderd van de huidige onderzoekszone, leverde tot voorheen ongekende menselijk aanwezigheid op uit het mesolithicum, het neolithicum, de bronstijd en de Romeinse periode.⁴

³ De Graeve et al., 2012; Van de Vijver et al., 2008 & 2009; Verbrugge 2012.

⁴ Verbrugge et al. 2018.

4 ONDERZOEKSOPDRACHT

4.1 VRAAGSTELLING

Doel van de prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt, dat verstoringen in kaart worden gebracht en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen).

Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Zijn er tekenen van erosie?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Is er sprake van een of meerdere begraven bodems?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja;
- Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden?
- Wat is de omvang?
- Komen er oversnijdingen voor?
- Wat is het, geschatte, aantal individuen?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologisch vindplaatsen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie, ...)?
- Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de verstoringsgraad van de oude vleugel van het woonzorgcentrum naar het archeologisch bodemarchief? Wat is de verwachting naar de bewaring van een eventuele sporenniveaus?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud *in situ*)?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
- Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

4.2 RANDVOORWAARDEN

De bijzondere voorwaarden bevinden zich in bijlage.

5 WERKWIJZE EN OPGRAVINGSSTRATEGIE

5.1 METHODOLOGIE TERREINWERK

Om een zicht te krijgen op de eventuele aanwezigheid van archeologische sporen zijn binnen het onderzoeksgebied in totaal 15 proefsleuven (Afbeelding 5) aangelegd met een onderlinge tussenafstand van maximaal 15 meter (as op as) en een breedte van 2 m. De oriëntatie en de ligging van de sleuven is parallel of haaks op de helling. Soms is hiervan afgeweken door de aanwezigheid van bomen. Een graafmachine legde de sleuven machinaal aan en dit onder begeleiding van een archeoloog. Om inzicht te verwerven in de functie van sommige sporen en hun ruimtelijke en chronologische samenhang zijn de sleuven soms lokaal uitgebreid. Na afloop is bovendien nog een kijkvenster (Afbeelding 6) aangelegd.

Afbeelding 5: Zicht op proefsleuf 3.

De sleuven zijn afgegraven tot op de moederbodem (zandige leem). De sporen zijn manueel opgeschaafd, gefotografeerd, beschreven en topografisch ingemeten. Een aantal sporen zijn gecoupeerd met als doel de aard en datering ervan te kunnen bepalen. De coupes zijn eveneens gefotografeerd, ingetekend en beschreven. Alle vondsten kregen een identificatienummer. Op regelmatige afstanden en indien er geen archeologische sporen aanwezig zijn, zijn profielputten aangelegd om een beter beeld te krijgen van de bodemopbouw. Elk profiel is gefotografeerd en per laag beschreven. Van alle sleuven en profielen is de precieze locatie topografisch ingemeten. Bij de verwerking zijn alle spoorbeschrijvingen, plannen, foto's, vondstbeschrijvingen en –behandelingen ingevoerd in de archeologiedatabank van SOLVA.⁵

---

⁵ De archeologiedatabank van SOLVA omvat alle informatie die op terrein ingezameld wordt (spoorfiches, plannen, foto's,...) alsook de vondsten. Op basis van deze basisinformatie worden tevens contexten en structuren gecreëerd, alsook diverse bijlagen (rapporten, rapport natuurwetenschappelijk onderzoek...). De databank beheert zodoende alle opgravingsdata ingezameld op projecten die door SOLVA worden uitgevoerd. Ze is te allen tijde te consulteren op de bureaus van SOLVA.

Afbeelding 6: Zicht op het aangelegde kijkvenster.

5.2 METHODOLOGIE VERWERKING

Het gebruik van gestandaardiseerde fiches en een gestandaardiseerde nummering van de sporen en de lagen in een spoor – en alles wat daarmee samenhangt (foto's, plannen, vondsten) – heeft niet alleen te maken met het stroomlijnen van de registratie op het veld, maar ook met de verwerking van deze gegevens tijdens de rapportage.

De dienst archeologie van SOLVA heeft in de loop van 2009 de ontwikkeling van een databank geïnitieerd. Haar doel is het kunnen zowel invoeren en opslaan, als raadplegen en beheren van alle gegevens – velddata en externe informatie – in één systeem. Daarenboven is het de opzet om met de databank overzichtelijke lijsten te kunnen genereren, die als bijlagen kunnen dienen in de rapporten. Deze databank is geen star gegeven, maar een 'ongoing' project, te meer nu ook de stap is gezet naar een volledig digitale registratie op het terrein.

De absolute basis van de databank, de kleinste atomaire eenheid als het ware, is het spoor. Deze kleinste eenheid valt uiteen in acht types: 'laag', 'muur', 'vloer', 'skelet', 'hout', 'vondst', 'vertical feature interface' of 'VFI' en 'horizontal feature interface' of 'HFI'. Voor elk type spoor bestaat één gestandaardiseerde fiche in de databank. Aan deze kleinste eenheid wordt alles gekoppeld: tekeningen, foto's én vondsten. Bovendien worden op dit niveau de eerste relaties gelegd tussen de sporen onderling: een spoor 'is recenter', 'is ouder', 'gelijktijdig met' of 'hetzelfde als' een ander spoor.

Op een tweede niveau in de databank staan de contexten. Contexten groeperen één of meerdere sporen. Elke context krijgt een individueel nummer, namelijk het nummer van het eerste spoor dat tot deze context behoort. Het is evenwel zo dat niet elk spoor noodzakelijk deel uitmaakt van een context. Verstoringen en 'negatieve sporen', sporen die na couperen geen of een natuurlijk spoor blijken te zijn, worden niet tot het niveau van een context gebracht, maar bestaan enkel tot op het spoorniveau. De tekeningen, foto's en vondsten die gekoppeld zijn aan een spoor worden door de databank automatisch verbonden aan de context waartoe ze behoren. Vanuit dit contextniveau kan men dus makkelijk navigeren in de verschillende

sporen van die context en waaraan de vondsten, tekeningen en foto's verbonden zijn. Op dit niveau laat de databank eveneens toe chronologische/stratigrafische relaties te leggen tussen de contexten onderling.

Het derde niveau in de databank bevat de structuren. Structuren groeperen op hun beurt één of meerdere contexten. Ook zij krijgen een individueel nummer, met name het eerste contextnummer dat tot deze structuur behoort. Indien bijvoorbeeld een gebouwplattegrond (structuurniveau) is vastgesteld, bestaande uit verschillende paalsporen (contextniveau), dan zal deze gebouwplattegrond het nummer dragen van een context (een paalspoor) die deel uitmaakt van deze structuur. Elk paalspoor (contextniveau) kan op zijn beurt bestaan uit een paalkern (spoorniveau) en een insteek (spoorniveau). Opnieuw is het zo dat niet elke context tot een structuur hoeft te behoren. De databank groepeert onder een structuur telkens de tekeningen, foto's en vondsten die gekoppeld zijn aan de contexten die deel uitmaken van de structuur. Opnieuw is vanuit het structuurniveau gemakkelijk te navigeren tussen de verschillende contexten die ertoe behoren en zo, verder afdalend, uiteindelijk tussen de verschillende sporen. Op dit niveau kunnen eveneens chronologische/stratigrafische relaties gelegd worden tussen structuren.

Het zijn de contextnummers en, indien gegroepeerd onder een structuur, de structuurnummers die verder in de tekst de leidraad vormen. Voor de volledigheid geven we nog mee dat er thesauruslijsten zijn opgesteld die duidelijk definiëren welke archeologische gehelen als context dan wel als structuur geïnterpreteerd worden.

Wat de vondsten en de staalnames betreft, wensen we mee te geven dat de databank een uitgebreide mogelijkheid tot determinatie en datering voorziet. Beide gebeuren zoals vermeld op het spoorniveau. Hieraan zijn de verschillende inventarisnummers van de vondsten gekoppeld. Bij het ingeven van de vondsten wordt 'automatisch' een datering gegenereerd, maar deze kan manueel overschreven worden. Dit geldt op spoor-, context- en structuurniveau. De databank laat eveneens toe de vondstgegevens te bevragen en te exporteren naar excel. Bovendien kan voor elke vondst een logboek van de verschillende behandelingen aangemaakt worden.

De databank bevat tot slot alle relevante documenten met betrekking tot een project in een map 'bijlagen': BVS, rapport, plannen, overzichtsfoto's, rapporten natuurwetenschappelijk onderzoek, totaalplan,...

5.3 MOTIVATIE VAN DE SELECTIE VAN MATERIAAL EN STAALNAME

Tijdens het onderzoek zijn alle aangetroffen vondsten uit het vlak en uit de coupes geregistreerd en gerecupereerd. Eén spoor leverde veel aardewerk op. Hiervan is de vondstrijke laag integraal bemonsterd en uitgezeefd.

6 BESCHRIJVING VAN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

6.1 INLEIDING

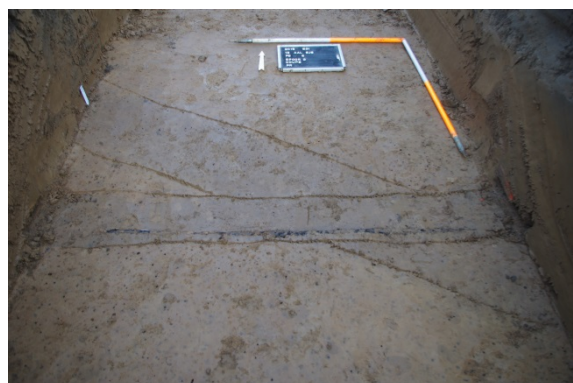
Tijdens het proefsleuvenonderzoek langsheen de Sint-Jobstraat zijn slechts een beperkt aantal sporen waargenomen (Figuur 6). Ze zijn onder te verdelen in twee periodes. In de eerste plaats gaat het om een aantal sporen uit de metaaltijden. Daarnaast zijn er ook enkele restanten te dateren in de late middeleeuwen.

Figuur 6: Overzicht van de proefsleuven en de aangetroffen sporen.

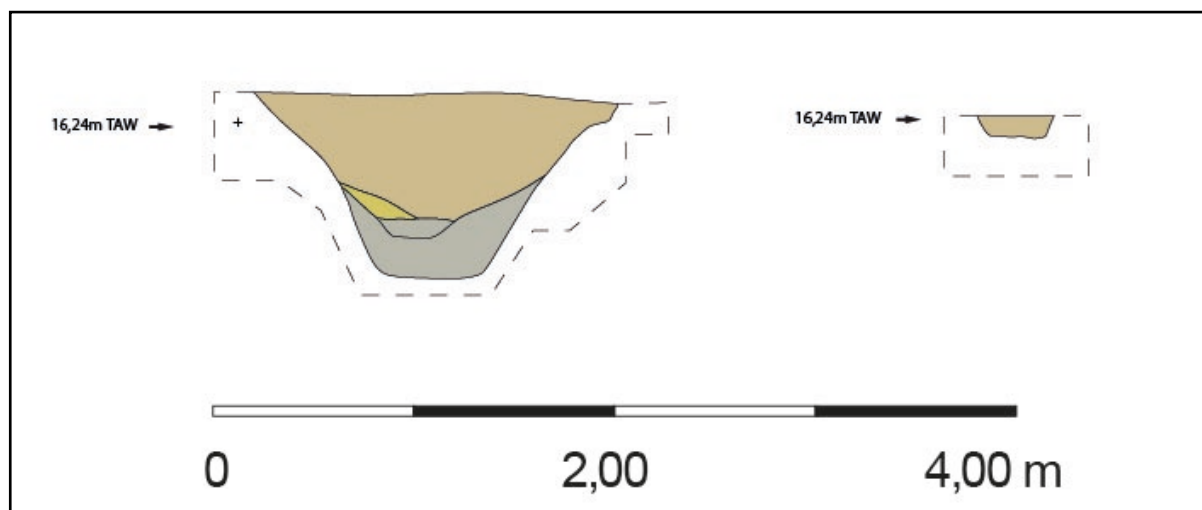
6.2 METAALTIJDEN

Drie sporen zijn te plaatsen in de metaaltijden. Twee parallelle greppels/grachten (contexten PS5-1 en PS6-2) (structuur PS5-1) (Figuur 6, Afbeelding 7 & Afbeelding 8) zijn doorheen verschillende sleuven over een afstand van 50 meter te volgen. Ze hebben beide een zuidwest-noordoost verloop en liggen op het laagste punt ca. 6,8 meter en op het hoogste punt ca. 9,2 meter uit elkaar. De grachten hebben vrij steile wanden en een platte bodem. In PS5-1 zijn daarnaast minstens twee fases te herkennen. Hoewel de zuidelijke gracht veel dieper is uitgegraven dan de noordelijke zou het toch kunnen gaan om een wegtracé (Figuur 6 & Figuur 7). Context PS5-1 bevatte enkele vondsten die toelaten om het te dateren in de midden tot late ijzertijd. Het gaat om twee randen van (voorraad)potten met een geëffend (Figuur 8: 2) of geglad oppervlak (Figuur 8: 1). Verder is ook een fragment van een éénledig oor (Figuur 8: 3) herkenbaar.

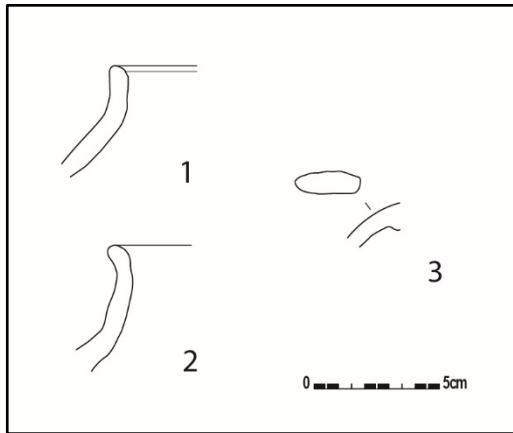

Afbeelding 7: Gracht PS5-1.

Afbeelding 8: Gracht PS6-2.

Figuur 7: Coupetekening gracht PS5-1 (links) en PS6-2 (rechts).

Figuur 8: Aardewerk uit context PS5-1.

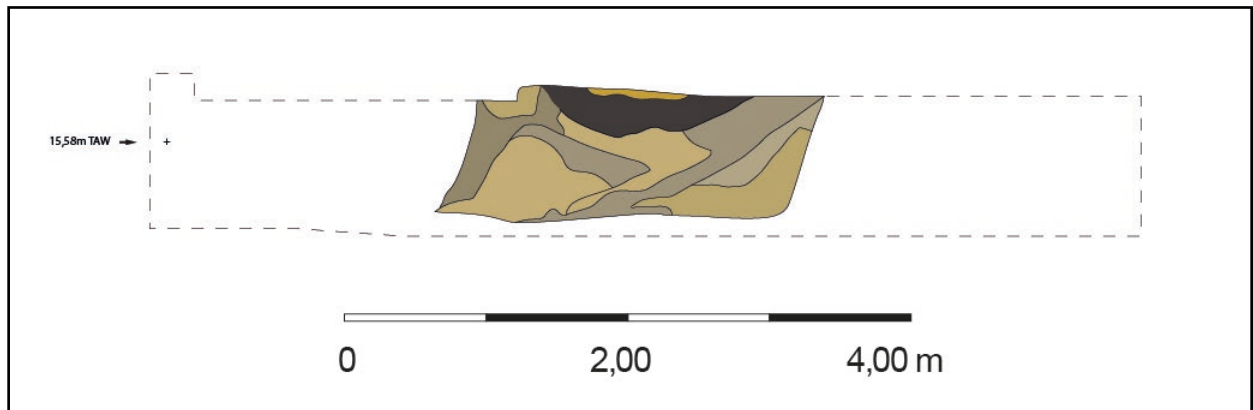
Ten noorden van deze greppels/grachten ligt een ronde kuil (context PS9-1) met een diameter van 2,5 meter (Figuur 6 & Afbeelding 9). Deze kuil heeft een diepte van bijna één meter. Bij het couperen werd duidelijk dat aan tenminste een zijde de wand van de kuil schuin was ingegraven (Afbeelding 10 & Figuur 9). Wellicht is deze kuil te interpreteren als silo voor de ondergrondse opslag van de oogst. Hiervan zijn in de kuil echter geen sporen aangetroffen. De verschillende vullingen doen ook vermoeden dat de kuil na verloop van tijd is ingestort. De bovenste vulling bevatte veel houtskool en aardewerk en is integraal bemonsterd. Rond de kuil is een kijkvenster aangelegd van 352m². Hierin zijn verder geen sporen uit deze periode aangetroffen.

Afbeelding 9: Kuil PS9-1 in vlak.

Afbeelding 10: Kuil PS9-1 in coupe.

Figuur 9: Coupetekening kuil PS9-1.

Deze context leverde in totaal 496 scherven op (Tabel 1). Er werd enkel grofwandig aardewerk herkend en geen fijnwandig. De grootste groep hierbinnen bestaat uit geruwd aardewerk. Het aardewerk met een geëffend en geglad oppervlak neemt een kleinere plaats in. Besmeten aardewerk komt voor, maar slechts in zeer kleine mate. Het aardewerk is vrij fragmentair bewaard. Een klein percentage vertoont bovendien ook verbrandingssporen.

	AANTAL	%
Grofwandig - besmeten aardewerk	10	2
Grofwandig - geëffend aardewerk	114	22
Grofwandig - geglad aardewerk	25	5
Grofwandig - geruwd aardewerk	175	36
Grofwandig - niet-gedetermineerd	172	35
TOTAAL	496	100

Tabel 1: Overzicht van de categorieën aardewerk uit context PS9-1.

Bij de vormen kunnen bekens (Figuur 10: 1-2), een pot met flesvorm (Figuur 10: 3), kommen/schalen (Figuur 10: 4-7), potten (Figuur 10: 9 & 16), een voorraadpot (Figuur 10: 8) en een fragment van een deksel (Figuur 10: 22) herkend worden.

Bij de kommen noteren we de aanwezigheid van een wandscherf van een ribbelkom (Figuur 10: 7). Ribbelkommen zijn kenmerkend voor de late ijzertijd, en La Tène III in het bijzonder in Noord-Gallië.⁶ Daarnaast bevat de context een groot fragment van een geknikte schaal (Figuur 10: 4). Het betreft geen klassieke vorm, maar een type met een uitgesproken ribbel op de knik. Het baksel vertoont opvallend veel mica-partikels. Vermoedelijk betreft dit een overgangsvorm van een geknikte schaal naar een ribbelkom.⁷ Verschillende andere fragmenten van kommen/schalen met een geknikte wand zijn aanwezig binnen de context (Figuur 10: 5-6), al laat de sterke fragmentatie van de scherven niet altijd toe om dit met zekerheid te stellen.

Gelijkaardige voorraadpotten, zoals weergegeven op Figuur 10: 8, zijn onder meer te vinden in Denderbelle – Fonteintje (4de – 3de eeuw v. Chr.).⁸

Ongeveer 11% van het aardewerk vertoont versieringen. Het gebruik van (vinger)topindrukken op de rand en/of op schouder is het meest voorkomend, alsook het aanwenden van groeven. Eén pot (met flesvorm) heeft een opmerkelijke figuratieve versiering door middel van gladdingslijntjes, in metoepachtige of geometrische vormen (Figuur 10: 3). Geometrische patronen zijn onder meer gekend op aardewerk van de 'groupe de la Haine'⁹ en uit de site van Kooigem-Bos¹⁰, waar ze gedateerd worden op de overgang van de midden naar late ijzertijd. Daar komen ze echter voornamelijk voor op hoog-geëlanseerde vormen, wat hier niet het geval is. Op de site van Denderbelle – Fonteintje (4de – 3de eeuw v. Chr.) is een kom te vermelden met sporen van gladdingslijntjes in geometrische motieven.¹¹

Naast het gewone aardewerk bevat de context verschillende fragmenten van technisch aardewerk, afkomstig van minstens vijf verschillende individuen (Figuur 10: 17-20). Het betreft fragmenten van zoutcontainers. Er zijn verschillende baksels op te merken, met name rode, geelgroene en gelige varianten. Eén randfragment vertoont indrukken op de rand (Figuur 10: 17).

Verder is er ook een spinschijfje (Figuur 10: 21) aanwezig, vervaardigd uit een wandscherf van een pot.

Ten slotte bevat de context tevens nog een 13-tal fragmenten verbrande leem. In de zeefresidu's zijn verder ook zeer kleine fragmenten van verbrand bot waarneembaar.

⁶ De Clercq 2009, 417.

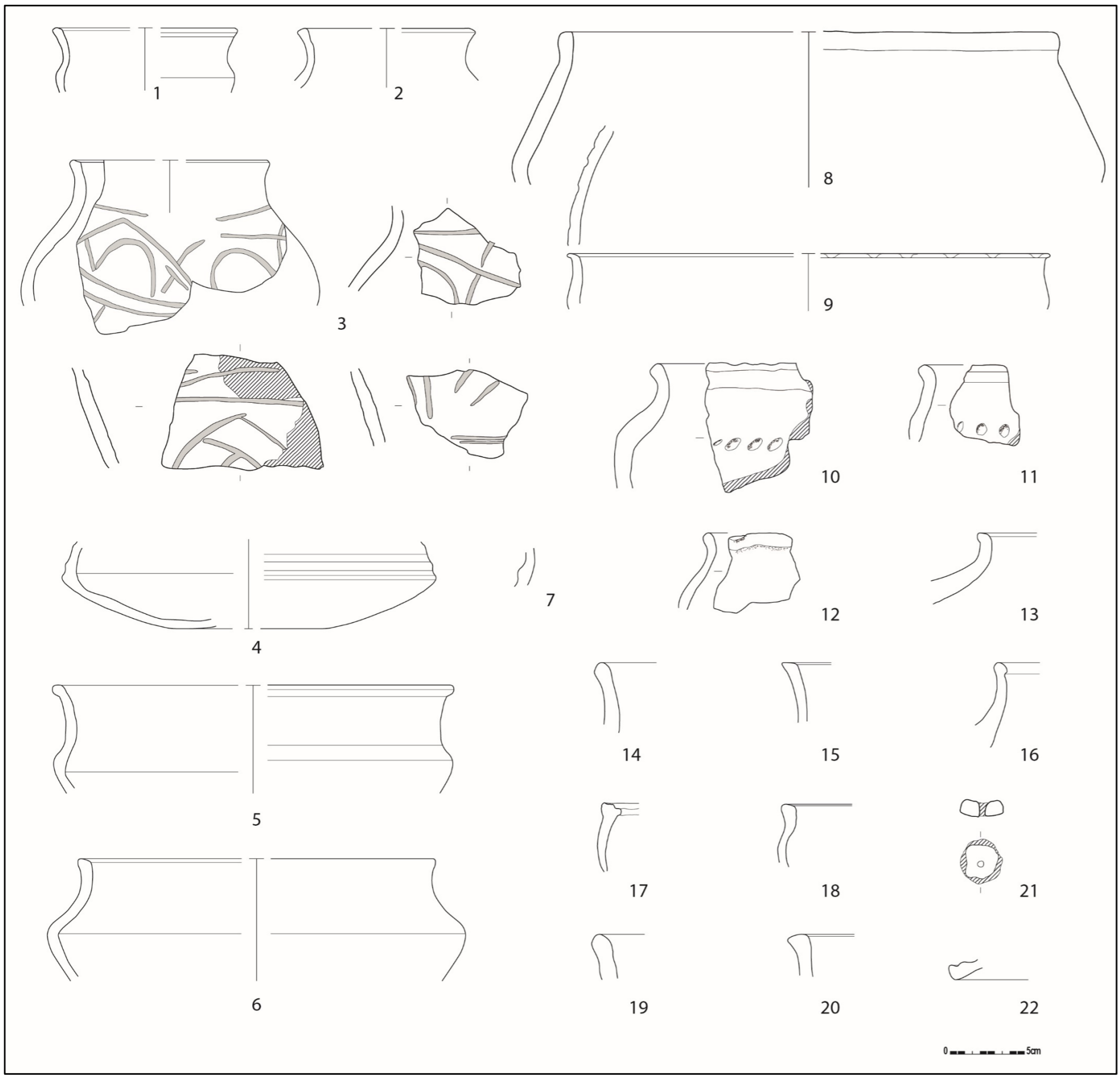
⁷ Determinatie door Prof. Dr. G. De Mulder (23/03/2016).

⁸ De Clercq et al. 2005, 241:26)

⁹ Mariën 1961.

¹⁰ Termote 1990, 46.

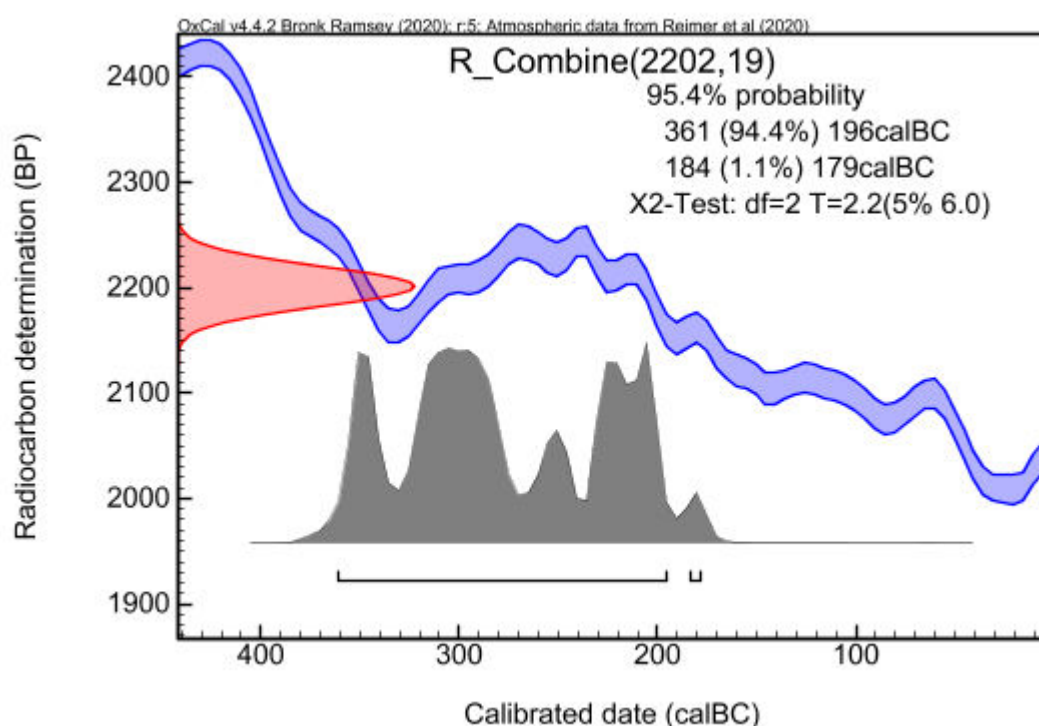
¹¹ De Clercq et al. 2005, 244:14.

Figuur 10: Aardewerk uit context PS9-1.

Op basis van het aardewerk wordt deze context gedateerd tussen de midden en de late ijzertijd.¹² Doorslaggevend hierbij is de quasi afwezigheid van besmeten aardewerk, het veelvuldig voorkomen van geknikte kommen en schalen, de (lage) aanwezigheid van ribbelkommen en de geometrische motieven op de flesvormige pot.

Er werden in totaal drie radiokoolstofdateringen uitgevoerd op materiaal uit context PS9-1. De eerste datering op een niet gedetermineerd fragment houtskool¹³ leverde een datering op met 95% waarschijnlijkheid tussen 390 en 200 BC. Daarnaast vonden twee dateringen plaats op residu op aardewerk. Eén gebeurde op residu op de buitenkant van een scherf¹⁴ en leverde een datering op met 95% waarschijnlijkheid tussen 380 en 190 BC. De andere gebeurde op residu op de binnenkant van een scherf¹⁵ en leverde een datering op met 95% waarschijnlijkheid tussen 360 en 110 BC. Deze dateringen kunnen gecombineerd¹⁶ (Figuur 11) worden en geven dan als resultaat een datering met 95% waarschijnlijkheid tussen 361 (94,4%) 196 calBC of 184 (1,1%) 179 BC. De resultaten van de radiokoolstofdateringen bevestigen de gegevens bekomen van het aardewerkonderzoek.

Figuur 11: Calibratie van de gecombineerde datering van materiaal uit context PS9-1.

¹² Determinatie door Prof. Dr. G. De Mulder (23/03/2016).

¹³ Uitgevoerd door het KIK, RICH-23460: 2229±32BP.

¹⁴ Uitgevoerd door het KIK, RICH-23461.1.1: 2212±31BP.

¹⁵ Uitgevoerd door het KIK, RICH-23461.2.1: 2166±31BP.

¹⁶ R_combine(2202,19); X2-Test: df=2 T=2,2(5% 6,0).

6.3 LATE MIDDELEEUWEN

Parallel met de helling is doorheen twee proefsleuven een wegtracé (context PS3-1) te volgen. Deze weg is enkel bewaard waar hij zich manifesteert als holle weg (Figuur 6 & Afbeelding 11). Hij loopt parallel met de voormalige Nieuwbeek en is mogelijk te associëren met het veldweggetje dat op de Atlas der Buurtwegen vermeld is als *Chemin N° 24*. De aanwezigheid van daktegelfragmenten en een bodemscherf steengoed met engobe/zoutglazuur laten toe om de vulling van deze holle weg te plaatsen in de 15de of de vroege 16de eeuw.

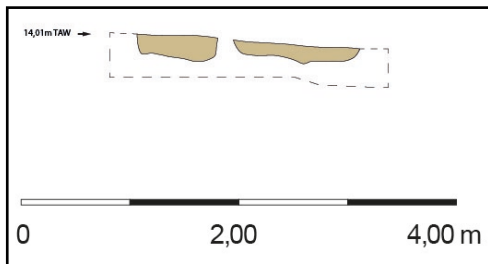
Uit dezelfde periode dateert een ondiep bewaarde kuil in proefsleuf 11 (context PS11-1) (Afbeelding 12 & Afbeelding 13; Figuur 6 & Figuur 12). Deze leverde een bodem met standvinnen in grijs lokaal, gedraaid aardewerk op.

Afbeelding 11: Zicht op weg PS3-1 in proefsleuf 10.

Afbeelding 12: Kuil PS11-1 in vlak.

Figuur 12: Coupetekening van kuil PS11-1.

Afbeelding 13: Kuil PS11-1 in coupe.

7 SYNTHESE

De aanleiding van het project is de geplande realisatie van een woonzorgcentrum met bijhorende parkeergelegenheid en wadi's. Het projectgebied is ca. 2,1 ha groot en is gelegen op de noordwestelijke helling van een leemrug naar de Hoezebeek toe. Op het projectgebied staat een nog te slopen woning aan de westzijde en een te slopen vleugel van het voormalige woonzorgcentrum (tijdelijke woonunits) aan de oostzijde dewelke in een zekere mate verstoring zullen teweeggebracht hebben.

Onroerend Erfgoed adviseerde voor dit terrein een archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven. Verspreid over de verschillende percelen en met een onderlinge afstand van maximaal 15 meter, laten proefsleuven aangevuld met kijkvensters, toe een eerste inschatting te maken van de archeologische waarde van de te ontwikkelen terreinen.

Het projectgebied situeert zich op de overgang van het Midden-Vlaams glooiend zandleemdistrict naar het Zuid-Vlaamse lemig heuveldistrict en is gelegen op de noordoostelijke rand van een uitloper van een leemmassief dat afhelt naar het centrum van Aalst. Op microschaal is een reliëfverschil waarneembaar waarbij het licht glooiende terrein van het oosten naar het westen toe afhelt. Het terrein wordt in het westen begrensd door de huidige Hoezebeek. Deze beek vloeit net buiten het projectgebied samen met de Siesegembeek.

Het volledige gebied staat bodemkundig gekarteerd als droge leemgrond met textuur B horizont. Enkel langsheen de beek gaat het om een matig droge leembodem zonder profiel. Ook uit het archeologisch onderzoek blijkt dat op een groot deel van het terrein een textuur B horizont aanwezig is. Dit wijst op een eerder geringe erosie van het terrein in recente periode. De aanwezigheid van boomvallen en enkele oudere, goed bewaarde sporen lijkt dit te ondersteunen. Enkel in proefsleuf 11 is er een pakket colluvium van 1 meter dik aangetroffen, wat dan weer wijst op afspoeling van hoger gelegen gronden. In de lagere delen van het onderzoeksgebied zijn geen alluviale gronden waargenomen.

De historische kaarten laten allemaal een vrijwel gelijkaardige situatie zien. Op de Ferrariskaart (1771-1778) en de Atlas der Buurtwegen (1841) is bewoning te zien langsheen de Sint-Jobstraat. De achterliggende percelen zijn landbouw- of weidegronden. Ook de beek die vandaag de naam Hoezebeek draagt is zichtbaar op deze kaart. Deze beek is echter de historische Nieuwbeek, een gegraven aftakking van de Hoezebeek om water naar de stadsomwalling van Aalst te voeren. Het oorspronkelijke verloop van de echte Hoezebeek situeert zich iets meer naar het westen, parallel met de Nieuwbeek. Op de Atlas der Buurtwegen is parallel met de Nieuwbeek ook een veldweg zichtbaar, die de vermelding *Chemin N° 24* draagt.

Om een zicht te krijgen op de eventuele aanwezigheid van archeologische sporen zijn binnen het onderzoeksgebied in totaal 15 proefsleuven aangelegd met een onderlinge tussenafstand van maximaal 15 meter (as op as) en een breedte van 2 m. De oriëntatie en de ligging van de sleuven is parallel of haaks op de helling. Soms is hiervan afgeweken door de aanwezigheid van bomen. Om inzicht te verwerven in de functie van sommige sporen en hun ruimtelijke en chronologische samenhang zijn de sleuven soms lokaal uitgebreid. Na afloop is bovendien nog een kijkvenster aangelegd.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek langsheen de Sint-Jobstraat zijn slechts een beperkt aantal sporen waargenomen. Ze zijn onder te verdelen in twee periodes. In de eerste plaats gaat het om een aantal sporen uit de metaaltijden. Daarnaast zijn er ook enkele restanten te dateren in de late middeleeuwen.

Twee parallelle greppels/grachten (structuur PS5-1) zijn doorheen verschillende sleuven over een afstand van 50 meter te volgen. Hoewel de zuidelijke gracht veel dieper is uitgegraven dan de noordelijke zou het kunnen gaan om een wegtracé. Context PS5-1 bevatte enkele vondsten die toelaten om het te dateren in de midden tot late ijzertijd.

Ten noorden van deze greppels/grachten ligt een ronde kuil (context PS9-1) met een diameter van 2,5 meter. Deze kuil heeft een diepte van bijna één meter. Bij het couperen werd duidelijk dat aan tenminste één zijde de wand van de kuil schuin was ingegraven. Wellicht is deze kuil te interpreteren als silo voor de ondergrondse opslag van de oogst. Deze context leverde in totaal 496 scherven op. Er werd enkel grofwandig aardewerk herkend. De grootste groep hierbinnen bestaat uit geruwd aardewerk. Het aardewerk met een geëffend en geglad oppervlak neemt een kleinere plaats in. Besmeten aardewerk komt voor, maar slechts in zeer kleine mate. Het aardewerk is vrij fragmentair bewaard. Een klein percentage vertoont bovendien ook verbrandingsspooren. Ongeveer 11% van het aardewerk vertoont versieringen. In de

zeefstalen bevinden zich verschillende fragmenten verbrand bot. Voor deze context zijn door het KIK drie radiokoolstofdateringen uitgevoerd. Deze dateringen kunnen gecombineerd worden en geven dan als resultaat een datering met 95% waarschijnlijkheid tussen 361 (94,4%) 196 BC of 184 (1,1%) 179 BC. De resultaten van de radiokoolstofdateringen bevestigen de gegevens bekomen van het aardewerkonderzoek.

Wat betreft de late middeleeuwen is parallel met de helling en doorheen twee proefsleuven een wegtracé (context PS3-1) te volgen. Deze weg is enkel bewaard waar hij zich manifesteert als holle weg. Hij loopt parallel met de voormalige Nieuwbeek en is mogelijk te associëren met het veldweggetje dat op de Atlas der Buurtwegen vermeld is als *Chemin N° 24*. Uit dezelfde periode dateert een ondiep bewaarde kuil in proefsleuf 11 (context PS11-1).

Het voorliggende onderzoek toont opnieuw aan dat deze goed gedraineerde vruchtbare leemgronden, doorsneden door beekvalleien, in het verleden een zeer gunstige topografische en bodemkundige situatie vormden voor menselijke occupatie.

8 AANBEVELINGEN EN GEPLANDE VERVOLGONDERZOEKEN

Op basis van het proefsleuvenonderzoek kan gesteld worden dat het projectgebied een zeker archeologisch potentieel heeft. Echter is de sporendensiteit zo laag dat een opgraving geen kenniswinst zou betekenen ten opzichte van het voorliggende vooronderzoek.

Er kan besloten worden dat de impact van de geplande werken op eventuele sporen en de verwachte kenniswinst beide veel te gering zijn om de kosten van verder archeologisch onderzoek op dit terrein te rechtvaardigen, te meer ook daar de onderzoeksvragen zijn beantwoord.

Om deze redenen is het ons inziens niet nodig om in het kader van de stedenbouwkundige vergunning nog verder archeologisch (voor)onderzoek op het terrein te adviseren. Dit advies stelt noch de initiatiefnemer, noch zijn (onder)aannemers vrij van de in artikel 5.1.4 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 bedoelde meldingsplicht.

9 BIBLIOGRAFIE

De Clercq W., Van Rechem H. & Van Strydonck M., 2005. Activiteiten in een landschap uit de 4de – 3de eeuw v. Chr. te Denderbelle, plaats Fonteintje (gem. Lebbeke), in : In 't Ven & De Clercq W. (eds) *Een lijn door het landschap – Archeologie en het VTN-project 1997-1998*, Deel II, Archeologie in Vlaanderen 5, pp. 231-257.

De Clercq W., 2009. *Lokale gemeenschappen in het Imperium Romanum. Transformaties in rurale bewoningsstructuur en materiële cultuur in de landschappen van het noordelijk deel van de civitas Menapiorum (provincie Gallia-Belgica, ca. 100 v. Chr. – 400 n. Chr.)*, Proefschrift ingediend tot het behalen van de graad van doctor in de Archeologie, Universiteit Gent.

De Graeve A., Verbrugge A. & Cherretté B., 2012. Sporen van middeleeuwse bewoning te Erembodegem Zuid IV (fase 3) (O.-VI.), in: *Archaeologia Mediaevalis* 35, pp. 99-100.

Mariën M.E.; 1961. *La periode de la Tène en Belgique. Le Groupe de la Haine, Musées Royaux d'Art et d'Histoire. Monographies d'Archéologie Nationale 2*, Brussel.

Sevenant M., Menschaert J., Couvreur M., Ronse A., Antrop M., Geypens M., Hermy M. & De Blust G., 2002. *Ecodistricten: Ruimtelijke eenheden voor gebiedsgericht milieubeleid in Vlaanderen. Deelrapport II: Afbakening van ecodistricten en ecoregio's: Verklarende teksten*, s.l.

Termote J.; 1990. Un site fortifié de l'Age du Fer à Kooigem, commune de Courtrai (Flandre Occidentale), in: Leman-Deliverie, G. (Ed.) *Les Celtes en France du Nord et en Belgique, VIe - Ier siècle avant J.-C.*, Crédit Communal, pp. 43-46.

Van De Vijver M., Wuyts F., Cherretté B., De Groote K. & Moens J., 2008. Vroege en volmiddeleeuwse bewoning te Erembodegem "Zuid IV" (O.-VI.), in: *Archaeologia Mediaevalis* 31, pp. 113-115.

Van De Vijver M., Wuyts F. & Cherretté B., 2009. Bronstijd- en ijzertijdsporen te Erembodegem (Aalst): cirkels, rechthoeken en kuilen (provincie Oost-Vlaanderen, België), in: *Lunula, Archaeologia protohistorica* 17, pp. 15-22.

Verbrugge A., De Graeve A., Monsieur P. & Cherretté B., 2012. Romeinse crematiegraven uit het gebied tussen Schelde en Dender doorgelicht: enkele voorbeelden uit rurale contexten te Sint-Maria-Lierde (gem. Lierde) en Erembodegem (gem. Aalst), in: *Signa* 1, pp. 153-163.

Verbrugge A., Guillaume V. & Cherretté B., 2018. Aalst – Siesgemkouter: Archeologisch onderzoek, *SOLVA Archeologierapport 146*, onuitgegeven verslag.

10 BIJLAGEN

10.1 HANDLEIDING BIJ HET RAADPLEGEN VAN DE BIJLAGEN

De bijlagen bij het rapport zijn ingedeeld in een algemene gegevensfiche over het project inclusief trefwoorden, een lijst met overzichtsfoto's, een structuurlijst, een contextlijst, een sporenlijst, een vondstenlijst en een fotolijst op spoorniveau. Tevens wordt een overzicht geboden van uitgevoerd *post-excavation* onderzoek en mogelijkheden voor verder onderzoek.

Deze lijsten worden aangevuld met de afgeleverde vergunningen voor metaaldetectie en prospectie met ingreep in de bodem enerzijds, en de bijzondere voorwaarden waaraan het onderzoek dient te beantwoorden, opgesteld door de bevoegde overheid - het Agentschap Onroerend Erfgoed - anderzijds.

We geven hierbij enige duiding met betrekking tot de diverse lijsten in deze bijlage.

De lijsten worden automatisch gegenereerd uit de SOLVA-databank¹⁷. In deze databank worden tijdens de opgraving en de rapportage alle data die tijdens een archeologisch project worden gegenereerd, samengebracht. Het gaat hierbij dus zowel om velddata (foto's, plannen, beschrijvingen, relaties tussen sporen, vondsten, ...) als documenten die tijdens de rapportage worden gegenereerd (aardewerktekeningen, informatie over behandeling van materiaal, het archeologisch rapport, diverse laboanalyses, administratief archief zoals vergunningen, bijzondere voorwaarden, ...). In het kader van de rapportage genereert de databank een reeks lijsten zoals gevraagd in de "Minimumnormen voor archeologische registratie en rapportage" en de "bijzondere voorwaarden" bij het concrete project.

Conform de structuur van de databank (zie hoofdstuk methodologie, verwerking) worden de bijlagen hiërarchisch opgebouwd. Alle velddata worden in de databankstructuur op drie niveaus ingedeeld: spoorniveau, contextniveau en structuurniveau. We verduidelijken met een voorbeeld.

Onder de noemer '**sporen**' verstaan we het kleinste niveau van notulering, de kleinste eenheid als het ware: bijvoorbeeld een aflijning in een grondplan of een laag in een kuil bij een coupe-tekening. Dit is het niveau waarop vondsten afzonderlijk worden ingezameld.

Verschillende sporen kunnen toebehoren aan een '**context**': zo vormen verschillende lagen in een kuil samen de context 'kuil'.

Op gelijkaardige wijze kunnen verschillende contexten gegroepeerd worden tot een overkoepelende '**structuur**': diverse paalkuilen behoren bijvoorbeeld toe aan de structuur 'gebouw'.

In de databank, en dus ook in deze bijlagen, worden de velddata volgens vastgestelde thesauruslijsten toegewezen aan de noemers 'sporen', 'contexten' en 'structuren'. Door archeologische begrippen (gebouw, crematiegraf, grafkuil, laag, ...) via een vastgestelde thesauruslijst aan een specifiek niveau toe te wijzen (spoor, context, structuur), bestaat de garantie dat bij bevraging van de databank naar een bepaald archeologisch begrip, effectief ook alle ingevoerde data in de resultatenlijst voorkomt (anders gezegd, we vermijden daardoor dat 'grafkuil' de ene maal bij 'context', en de andere maal bij 'structuur' wordt ondergebracht).

De lijsten in deze bijlage zijn volgens dezelfde hiërarchie opgebouwd. In de bijlage wordt achtereenvolgens een overzicht gebracht van structuren, contexten en sporen. Op deze wijze kan van 'groot' naar 'klein' afgedaald worden in de informatie. Er wordt bovendien met kruisverwijzingen gewerkt: bij structuren staat vermeld uit welke contexten ze zijn opgebouwd, bij contexten staat vermeld uit welke sporen ze zijn opgebouwd. In omgekeerde richting staat bij de sporenlijsten vermeld tot welke context en structuur een spoor behoort, en bij de contextlijst staat vermeld tot welke structuur een context behoort. De structuurlijst bevat dus een overzicht van gerelateerde contexten. De contextlijst bevat een overzicht van gerelateerde structuren (hoger niveau) en sporen (lager niveau), alsook een overzicht van alle foto's, plannen, vondsten en stalen. De sporenlijst bevat een overzicht van gerelateerde contexten en structuren, alsook een overzicht van alle foto's, plannen, vondsten en stalen. De gedetailleerde spoorbeschrijvingen zijn uitsluitend

---

¹⁷ Zie ook hoofdstuk « Methodologie, Verwerking » aangaande informatie over de SOLVA-databank archeologie.

in de sporenlijsten zelf terug te vinden. Op elk niveau tot slot staat een interpretatie en zo mogelijk ook een datering vermeld.

Voor de duidelijkheid geven we mee dat niet elk spoor noodzakelijk deel uitmaakt van een context (en dus structuur), evenmin als elke context aan een structuur kan toegewezen worden.

Wat de wijze van nummering betreft, geldt als algemene regel dat contexten en structuren de naam dragen van het spoornummer dat als eerste aan die 'context' (en eventueel bij uitbreiding 'structuur') wordt toegewezen. In een rapport zijn het doorgaans de contextnummers en, indien gegroepeerd onder een structuur, de structuurnummers die in de tekst de leidraad vormen.

Tot slot enkele bijzonderheden:

Verstoringen en 'negatieve sporen', sporen die na couperen geen of een natuurlijk spoor blijken te zijn, worden niet tot het niveau van een context gebracht, maar bestaan enkel tot op het spoorniveau.

In het geval dat het een rapportage van een vooronderzoek betreft, worden sporen in principe *niet* aan een context (en bij uitbreiding een structuur) toegewezen. Contexten en structuren worden pas aangemaakt op het moment van een archeologische opgraving, aangezien op dat ogenblik alle beschikbare informatie aanwezig is, en dit dus dan wel een zinvolle oefening is. Tijdens een vooronderzoek zijn heel wat relaties bijvoorbeeld nog niet duidelijk.

De enige uitzondering op deze regel wordt gemaakt wanneer bij de verwerking van een vooronderzoek reeds duidelijk is dat de sporen gelegen zijn in een zone die *niet voor verder onderzoek in aanmerking* komt. Dan worden sporen waar mogelijk wel tot contexten gegroepeerd (en worden dus in de databank contexten (en eventueel structuren) aangemaakt). Op deze wijze wordt gegarandeerd dat informatie rond potentiële contexten of structuren niet verloren gaat bij een bevraging van de databank. Een voorbeeld verduidelijkt dit: een geïsoleerde grafkuil, die geen aanleiding geeft tot verder onderzoek, wordt wel als context gedefinieerd in de databank, omdat deze zo ook in de resultatenlijst van een bevraging zal voorkomen. Zoniet zou deze grafkuil voor de databank 'onzichtbaar' worden.

10.2 LIJSTEN

- Gegevensfiche project
- Gegevens projectfase
- Keywords per fase
- Dagrapporten
- Structuren, met vermelding van de gerelateerde spoor-combinaties
- Spoor-combinaties, met vermelding van de gerelateerde structuren en sporen, foto's, plannen, vondsten en stalen
- Sporen, met vermelding van de gerelateerde spoor-combinaties, structuren, foto's, plannen, vondsten en stalen
- Vondstenlijst
- Stalenlijst
- Fotolijst
- Vergunning metaaldetectie en prospectie met ingreep in de bodem
- Bijzonder voorwaarden
- Profiellijst
- Rapport 14C-dateringen

10.3 GRONDPLAN